

Макбет и провалът на настоящето

K kultura.bg/web/макбет-и-провалът-на-настоящето/

31.05.2019 16:28

„Макбет“, „Театроперсона“

Спектакълът на Алесандро Серра „Макбет“ открива фестивала „Световен театър в София“ (2 юни, 19 часа, Младежки театър „Николай Бинев“), а на 4 юни ще бъде представен на МТФ „Варненско лято“ (19.30 часа, Сцена филиал). Той пренася действието от шотландското кралство сред карнавалната култура и ритуалите на остров Сардиния. Оригиналният текст е преведен на сардински диалект. Спектакълът на компания „Театроперсона“ работи с въздействащата сила на жеста, образа, гласа, към които добавя и звуци от природни стихии. Отличен е с престижната награда Юбю 2017 за най-добро представление и с наградата на Асоциацията на италианските театрални критици.

Алесандро Серра започва театралната си кариера със сценични адаптации на филмите на Ингмар Бергман. Изучава бойни изкуства и актьорско майсторство, следвайки методите на Йежи Гротовски и Всеволод Майерхолд. Завършва Римския университет „Ла Сапиенца“ с дисертация върху драматургията на образа. През 1999 г. основава компанията „Театроперсона“ и с нея създава свои представления, в които приема ролята на автор, режисьор, сценограф и костюмограф. Спектаклите на

„Театроперсона“ са представяни многократно в Италия и по света – Франция, Швейцария, Русия, Полша, Корея и др. Тази година компанията ще участва на Венецианското биенале за театър.

Алесандро Серра

Господин Серра, вашият спектакъл „Макбет“ ще открие фестивала „Световен театър в София“. Как според вас съвременният театър пресича границите на езика, на културите, на очакванията на различните публики?

За мен е наистина впечатляващо да видя, че реакциите на публиката са еднакви по целия свят, от Богота до Женева: онези мигове, когато от театралните архетипи струи светлина, можем да се засмеем или дъхът ни да спре – редките ритуали на колективната апнея.

Мисля, че в по-голяма степен това се дължи на доверието към Шекспир, но не помалка заслуга има и екипът от артисти, получили пълна творческа свобода по време на работния процес, който продължи повече от година. Заедно с актьорите успяхме да стигнем дълбочини, до тези тъмни, но необходими за живота траектории и публиката може да го почувства. Хората са в състояние да го усетят независимо от езика и културата. Чувстват и виждат отразеното в тях.

Вашият „Макбет“ „говори“ на автентичен сардински диалект, но сякаш чуваме диханието на умиротворен митологичен звяр. Имат ли нужда класическите текстове за театър от специфичен режисьорски ключ?

Сардинският език е най-близък до латинския; той е сух и съществен. Не назова нещата опростено, а се доближава до същността на поезията. Няма изобилие, откроява се значимостта на живота и при това се генерира звук, признат отвъд неговото значение. Класиците никога не остаряват, но езикът трябва да остарее, ето защо и той се превежда циклично. Тъй като езикът остарява, древните езици често продължават да вибрират и общуват на по-дълбоко ниво, отвъд смисъла.

Що се отнася до класическата литература, не мисля, че е необходимо някакво тълкуване, още по-малко несериозни актуализации: представянето на Хамлет в дънки не променя актуалното художествено съдържание за човешкия субект в широко известната история. По-скоро бих казал, че силата на класиката е във времевото разстояние. История отпреди повече от две хилядолетия разкрива същността на човешкото същество по-добре от усилията на *Netflix* със серийното му развлечение.

Единствената занаятчийска дейност, необходима за разкриване на архетипите, се състои в премахването на спомагателното и най-вече на това, което е написано според вече изоставените театралните конвенции. Например в случая с гръцката трагедия – премахване на всички исторически и митологични справки, които са били колективно наследство. На полис, който вече не съществува. Остава същността, върху която да се изгради нова и оригинална сценична писменост.

В спектакъла ви всички роли се изпълняват само от мъже: традиционен за Елизабетинския театър маниер. Как работихте с актьорите? Може ли да се каже, че „Макбет“ е създаден в партньорство между всички вас, в процес, в споделен диалог?

Няма споделен диалог. Когато се срещнах с актьорите, вече бях преминал през текста, бях намерил връзка с най-големите му дълбочини. Събрах и създадох огромен брой изображения, обекти, костюми и звуци, които да предам на актьорите в дионисиева игра на импровизация с материала, а не с текста. Текстът идва след това. Точно по средата на репетициите се активира магическа реакция между материала, генериран от актьорите, построен върху моите видения, и творбата на автора. Текстовият образ излиза на светло само когато съвпада с най-интимната страна на актьора, в противен случай остава само в рамките на постановката и играенето. За да се свържете с тази дълбока и интимна същност на актьора, не бива да се отдалечавате от хуманността. Това е нещо, което надхвърля таланта. Аз търся хуманността, защото от нея се нуждае аудиторията.

Откроих човечеството и смелостта, за да открия личната болка преди таланта. Талантът е необходим, помага ни и често ни спасява, но трябва да обслужва дълбоката среща между актьора и публиката. Тази щедрост и преданост към другия е безценна в творческия процес. По време на репетициите винаги съм на сцената с

актьорите. Продължаваме с обучението и импровизацията, докато в някакъв момент те започват да ми се доверяват, тогава започва истинският творчески процес, когато актьорът не се съпротивлява, слага оръжията и се себеразкрива.

Но първо идва припевът, търсейки една колективна мисъл за колективния ум: един-единствен дъх с по-дълбоко ниво на комуникация. Както казва Гротовски, по време на репетициите знаците за собствената интимност са взаимно дарени, а не са само биографични. Тази тайна болка остава в най-вътрешната част на актьора и е интимното преживяване между него и публиката.

„Макбет“, „Театроперсона“

„Животът – сянка блудна, клет актьор, пилеещ време в кухи дитирамби, забравен подир туй навеки; разказ изплут от урод с врява и безумство, лишен от капка смисъл“ („Макбет“, V действие, V сцена) – един от най-известните цитати от текста на Уилям Шекспир, който и Уилям Фокнър използва във „Врява и безумство“. Можем ли всички ние, потребители на интернет съдържание, ускорени в живота консуматори, да съумеем да запазим внимание към смисъла на думите на Шекспир?

Емил Чоран твърди, че Макбет е по свой собствен начин велик мислител, подобно на Хамлет. Това изисква внимателно четене, защото отвъд обстоятелствата той е с огромна дълбочина. „Животът сянка блудна“... намирам се обсебен от един човек,

чието основно ограничение, според мен, го прави парадоксално трогателен. Той безмилостно мисли за бъдещето – „утре и утре, и утре“, той драматично се проектира напред и не е в състояние да живее в настоящето, затова и се прави на луд.

Той е символ на това ускорено общество, бързащо общество, което не е духовно подготвено да приеме технологията, която може да ни направи безсмъртни, но вече погубва душите ни. Ние не сме готови да се справим с хода на времето. Този отчаян провал в живота на настоящето ме кара да се чувствам близо до Макбет, жив.

Доколко сте запознат със съвременния български театър?

Нашата продукция, *Evening shadow (Вечерна сянка)*, беше представена преди две години в Пловдив и получи наистина трогателен прием от публиката. Но за съжаление аз не познавам съвременния български театър.

Върху какво работите в момента? Кой е следващият ви театрален проект?

„Вишнева градина“ на А. П. Чехов, автор, когото обичам най-много, наред с Шекспир.

Музика, хореография, фолклор, визуални ефекти, работа с документи и реални истории, дигитални медии – театърът днес като че ли е в елегантното композиране на всичко това. За вас обаче къде е неговата сърцевина: в текста, в работата с актьорите, в процеса?

Същността на театъра е в срещата на човешките същества, за да могат да погледнат отвъд външното. Текстът е важен само ако предава образ, който ни свързва с интимната същност на човешкото същество, иначе няма нужда да го използваме.

Образи, светлини, предмети, костюми, всичко трябва да допринесе за вътрешното виждане, ако не, те стават излишно украшение. Единственият съществен елемент е човешкото същество, срещата между актьора и публиката, това е театърът. В тази среща се ражда видението отвъд външния вид.

Преди няколко дни получихте специалната награда *Premio Hystrio* за 2019 г. Смущават ли ви отличията? Доколко променят нагласата за собствените ви възможности?

За щастие всички тези награди идват късно. Късно в сравнение с отличията, които дава публиката, но преди всичко късно, тъй като вече не са желани. Древна френска поговорка гласи: „и когато най-малко се надява, наградата получава“.

Пролетен базар на книгата в НДК: от 28 май, вторник, до 2 юни. Премиери, четения и срещи. Паралелно се провежда и вторият Софийски международен литературен фестивал за деца и младежи.

Цочо Бояджиев представя „Книга на разкаанията и утешенията“ (ИК „Жанет 45“) на 31 май, петък, от 19 часа в Мраморното фоайе на НДК.

Книгата на Росица Чернокожева „Българската литература за деца – психоаналитични и психодраматични прочити“ (изд. „Просвета“) ще бъде представена на 31 май от 18 часа в Мраморното фоайе на НДК.

Изложба „11 свята“ на съвременни чешки илюстратори за деца гостува в Регионалната библиотека „Петър Стъпов“ в Търговище. До 23 юни.

„Световен театър в София“ започва с „Макбет“ по Шекспир на режисьора Алесандро Серра и неговата компания от Сардиния „Театроперсона“. На 2 юни, неделя, от 19 часа в Младежкия театър. В програмата са включени спектакли от Русия, Франция, Гърция, Северна Македония и Белгия.

Финисаж на документалната изложба за падането на комунизма в Полша с участието на проф. Александър Кьосев и прожекция на филма „Пътища към свободата, пътища към обща Европа“. На 4 юни, вторник, от 18 часа в Полския институт в София.

